

думка, що в герметизмі за допомогою синкретичного знання, а не тільки віри, людина прагне єднання з Богом, перебирає на себе волю Бога. У зв'язку з цим виникають нововведення – це тип людини вже не набожної, що споглядала чудесні справи Бога у тварному світі і яка була шанувальником Бога, що панував над тварним світом, а людини діяльної, яка завдяки практичній стороні магії намагається опанувати сили божественного й природного рівнів. Вплив на природу за допомогою магичної практики став для людини гідною й важливою справою, бо це дає можливість відчуті себе Творцем, центром світу і здобути безсмертя. Зазначається, що в натурфілософів Відродження, як і в древньому герметизмі, природа розуміється як холистсько якісна реальність, куди включені божественні аспекти природи. Вони становлять «внутрішнє світло», невичерпне знання або нескінчену сферу. Джерелом священного світла в герметизмі є «духовне Сонце», завдяки сонячному колу якого людина одержує знання. Герметисти стверджували, що все керується Сонцем, яке для них є «золотом» чи Богом, тому «духовне Сонце» – символ центру. Робиться висновок, що головна мета синкретичного знання у поєднанні двох центрів у єдине ціле: мікрокосму – «божественної людини» та Макрокосму – «духовного Сонця», що випромінює безкінечне духовне «світло-знання».

Список літератури

1. Дугин А.Е. Эволюция парадигмальных оснований

В.В. Михалевиц

СИМВОЛ ЦЕНТРА В ГЕРМЕТИЗМЕ ВОЗРОЖДЕНИЯ

В статье прослеживается изменение духовного центра и его символизация в герметизме Возрождения. Определяется цель герметистов с помощью анализа таких герметических символов, как "пентаграмма", "крест", "диаграмма".

V. Mykhalevych

SYMBOL OF CENTRE IN RENAISSANCE HERMETICISM

The change of spiritual centre and its symbolization in Renaissance Hermeticism is observed in the article. The purpose of the hermeticists is determined by the analysis of such hermetic symbols as "pentagram", "cross", "diagram".

УДК 124.4 Шевченко: 378.4 (Київський університет)

О.О. Смольницька, аспірантка

ФІЛОСОФСЬКІ ПРОБЛЕМИ ШЕВЧЕНКОЗНАВСТВА КИЇВСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ КІНЦЯ ХІХ – ПОЧАТКУ ХХ СТ.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

У статті аналізуються філософські проблеми творчості Т. Шевченка її несвідомий чинник та естетичну доктрину, зосереджена увага на проблемах поезії як міфотворчості.

Вступ

Творчість Тараса Григоровича Шевченка (1814 – 1861) досліджується в різних аспектах: формальному, феноменологічному, онтологічному, структуралістському, постструктуралістському, архетипному, гендерному та ін., – тобто являє собою багатий матеріал для застосування різних моделей, причому не тільки винятково літературознавчих, а й філософських. З цієї точки зору цікаво простежити методологію та принципи літературознавців Київського університету кінця ХІХ – початку ХХ ст.: А.Лободи, М. Зерова, В. Петрова, Д.Чижевського та ін.

Актуальність статті полягає в тому, що літературознавчі праці вчених Київського університету

науки / Дугин А.Е. – М.: Арктогея-Центр, 2002. – 418 с.

2. Келлер И. Гармонии мира: в 5 т. [Електронний ресурс] / Келлер И. ; [пер. с англ. наш] – 2005. – Режим доступу: <http://posner.library.cmu.edu/Posner/books/pages.cgi>.

3. Легенький Ю.Г. Эстетика (опыт апофатической дескрипции) / Легенький Ю.Г. – К.: КНУКИИ, 2007. – 600 с.

4. Майринк Г. Голлем. Майринк Г. ; [пер. с нем. Выгодского Д.]. – М.: Вита Нова, 2008. – 384 с.

5. Научная теория познания: в 4 т. [ред. Лекторского В.А.]. – М.: Мысль, 1991. – Т.2. – 1991. – 320 с.

6. Парацельс. О нимфах, сифах, пигмеях, саламандрах и о прочих духах / Парацельс; [пер. с нем. Мироновой Д.]. – М.: Эксмо, 2005. – 400 с.

7. Фрэнсис Йейтс. Джордано Бруно и герметическая традиция [Електронний ресурс] / Фрэнсис Йейтс ; [пер. с англ. Рижского М.И.]. – 2000. – Режим доступу: <http://psylib.kiev.ua/frensiseits.htm>.

8. Элиаде М. Азиатская алхимия: сборник эссе / Элиаде М. ; [пер. с рум.]. – М.: Янус-К.: Знание, 1998. – 604 с.

9. Agrippa von Nettesheim. De occulta Philosophia [Electronic Resource] / Agrippa von Nettesheim – 1993. – Available at: <http://www.esotericarchives.com/agrippa/umbris.htm>.

10. Casaubon I. De rebus sacris et ecclesiasticis exercitationes XVI ad cardinalis Baronii Prolegomena in Annales [Electronic Resource] / Casaubon I. ; [пер.с лат.]. – 1999. – Available at: <http://www.esotericarchives.com/casaubon/umbris.htm>.

11. Giordano Bruno. The Shadow of Ideas [Electronic Resource] / Giordano Bruno – 1997. – Available at: <http://www.esotericarchives.com/bruno/umbris.htm>.

12. Ficino M. Opera: vol. 1-2. [Electronic Resource] / Ficino M. – 1997. – Available at: <http://www.esotericarchives.com/ficino/umbris.htm>.

13. Kircher Athanasius. Oedipus Aegyptiacus [Electronic Resource] / Kircher Athanasius – 1998. – Available at: <http://www.esotericarchives.com/kircher/umbris.htm>.

мають більш філософський, ніж формальний, характер, але ще не досліджені в плані зіставлення з різними філософськими системами, ідеї яких (наприклад, відповідність форми та змісту) свідомо продовжували або передбачували (емпіричний підхід до вивчення несвідомих чинників творчості та – у В. Петрова – оперування термінологією, подібною до юнгіанської).

Мета статті полягає у виокремленні спільних філософських проблем шевченкознавчих статей А. Лободи, В. Петрова (В. Домонтовича, В. Бера), М. Зерова.

Поставлена мета передбачає такі завдання:

- 1) висвітлити різні підходи до вивчення творчості Т. Шевченка;

2) окреслити особливості наукової парадигми вчених Київського університету початку ХХ ст.;

3) виявити спільні філософські проблеми в літературознавчих дослідженнях А. Лободи, М. Зерова, В. Петрова, Д. Чижевського;

4) розвинути гіпотезу В. Петрова стосовно сюрреалізму Шевченкової поезії та проаналізувати з цієї точки зору кордоцентризм наведеного дослідником вірша «Чого мені тяжко, чого мені нудно...» (1844).

Порівняння філософського сприйняття мистецтва різними поколіннями науковців

Світогляд неокласиків сформувався в Київському університеті, а саме завдяки науковим семінарам В. Перетца та А. Лободи. Зокрема, В. Петров брав участь у фольклористичному семінарі А. Лободи, а від 1927 р. зосередився на дослідженні міфології та фольклору, паралельно пишучи літературознавчі статті про Г. Сковороду і П. Куліша. Фольклористична та етнографічна праця вплинула на літературознавчий підхід В. Петрова. Наприклад, у тому, що він стверджував про певний сюрреалізм Шевченкової творчості. Як відомо, сюрреалізм базується на несвідомому, часто беручи за джерело сни, в яких, як і в міфах, з'являються найбільш «чисті» архетипи. Ця авангардистська течія виникла на основі дадаїзму, але філософською основою мала інтуїтивізм (А. Бергсон), фантазійне мислення (В. Дільтей), Сюрреалізм (або надреалізм) прагнув «сполучити бінарні опозиції природи й «надприродного»» [8]. Це було зв'язано з підсиленням після Першої Світової війни інтересом до містичного та окультиного (а відтак до несвідомого) й національних архетипів. Метод надреалізму – повернення до первісної структури мислення. За сюрреалістичною логікою, сон – це не тільки сфера витіснених інстинктів, конфліктів тощо, але й *засіб звільнення несвідомого*, виражений у творчості. Сновидіння, за З. Фройдом, «виступаючи в ролі парового казана, знімає психічне напруження» [7], а символічна закодованість снів, таким чином, є сугестивним виразником потягу до мистецького самовираження.

Слід сказати про народницьке сприйняття творів Т. Шевченка: покоління поетів пошевенківської пори (П. Куліш, Я. Щоголів, С. Руданський та ін.) перебувало під значним впливом стилю й тематики Кобзаря, але майже не еволюціонувало далі. На думку В. Петрова, ранній народницький підхід до літературознавства обмежувався тим, що реалізував літературний процес як прояв або не прояв народності, автоматично викреслюючи те, що не збігалось з цією парадигмою. Роблячи антитезу народницького та антинародницького сприйняття творчості та по статті Т. Шевченка, В. Петров стверджував, що неокласики (тобто антинародники) зреклися Т. Шевченка, і тому про цього поета М. Зеров не написав жодної статті [6]. Насправді це не так, оскільки М. Зерову належать кілька шевченкознавчих статей, в яких висвітлені біографічні моменти, а також особливості творчого стилю; початок переходу до нових поглядів знаменується, зокрема, аналізом оцінки О. Кониським постаті Аскоченського та його спогадів (стаття М. Зерова «Шевченко і Аскоченський», 1930). Окремо стоять статті, присвячені «Шевчен-

ківському збірнику» (під редакцією П. П. Филиповича), виданого в Києві 1924 року М. Зеров стверджував, що біографічний аналіз у народницькому ключі вже застарілий, і загострює увагу на перших спробах дослідити психологію творчості поета.

Аналіз сучасних проблем шевченкознавства

Найпродуктивнішим періодом радянського шевченкознавства ХХ ст. були 1920-ті рр., позначені дискусіями, полемікою, генеруванням нових ідей; цей процес завершився прийняттям соціологічного методу, якого дотримувалися науковці, зацікавлені в першу чергу революційними поезіями Т. Шевченка. Проте академічне шевченкознавство 1920-х рр. утримувалося від категоричних заяв, вочевидь, готуючись до переходу на новий щабель, проте цілковитої зміни наукової парадигми не відбулося (хоча М. Зеров у статті 1924 р. «Шевченківський збірник» стверджував протилежне), оскільки в 1930-ті рр. соціологічний метод був видозмінений і спрощений (на думку В. Петрова, наукове шевченкознавство 1920 – 30-х рр. не створило жодної власної концепції Т. Шевченка-поета [6]).

Цей період не стосується предмету статті, тож загостримо увагу на діаспорному вивченні Т. Шевченка. У цьому плані показовими стали статті Д. Чижевського та монографія Г. Грабовича «Поет як мітотворець. Дослідження семантики символів у Тараса Шевченка» («The Poet as Mythmaker. A Study of Symbolic Meaning in Taras Ševčenko», 1982), неодноразово перевидана в Україні в перекладі С. Павличко під різними назвами. Взагалі праці діаспорних вчених вступають у дискусію й критикують здобутки попередників, як це робить, наприклад, згаданий Г. Грабович у праці «До історії української літератури». Можна розглянути опозиції Г. Грабович – М. Зеров або Г. Грабович – Д. Чижевський, які не цілком об'єктивні. Наголошуючи на увазі Д. Чижевського до підходу *Geistesgeschichte* (духовно-історичного напрямку) [3], Г. Грабович, тим не менш, вважає методологію названих вчених обмеженою й недостатньо систематизованою, хоча термінологія Д. Чижевського стосовно літературного (а ширше – культурного) процесу й сьогодні вважається придатною.

О. Забужко в праці «Шевченків міф України» (1997), сама назва якої перегукується з монографією Г. Грабовича, йде в міфологічному дискурсі далі від свого попередника, переносячи модель К. Леві-Строса не тільки на творчість, але й на біографію Т. Шевченка (хоча таке тлумачення має свої недоліки), стверджує: «Раз самовизначившись як «кобзар», отже, архетипальний *Vates*, він же *thulr*, він же *troubadour*» [5], поет свідомо взяв на себе «місію *хранителя й ретранслятора усних переказів племені* [курсив О. Забужко. – О.С.]» [5]. Очевидно, певною мірою автор спирається на здобутки постмодерністських літературних студій.

Змалювання Т. Шевченком минулого у міфологічному аспекті є націєтворчим чинником, оскільки етнос для того, щоб розвинути у повноцінну націю, повинен мати *усталений національний міф*, або інваріантну структуру, яка сама собою зрозуміла й не потребує пояснень. Звичайно, ця структура будується на архетипах, «простоту» яких емпірично

передбачив ще Дж. Локк, кажучи про первісні філософські поняття мислення. Отже, етнос можна представити як носія архетипу, а націю – як новий щабель архетипової структури, яка стає ланкою процесу архетип – міф – культура.

Якщо розвинути думку про негармонійність змалюваного поетом романтичного минулого, то виявляється, що Т. Шевченко відтворював архаїчну основу міфу, котра зазвичай сприймається як «жорстока» через первісну концентрацію смислу (звідси й міфологемні опозиції верх – низ, свій – чужий тощо, тобто принцип бінарної опозиції, розвинутий К. Леві-Стросом) – саме тому, скажімо, образ матері в Шевченковій поезії дуже архетиповий, оскільки має ознаки святості й демонізму водночас [3]. До того ж, удавана дисгармонія насправді логічно відповідає принципам романтизму Д. Чижевський зазначав, що одна з ознак цього напрямку – «парадоксальний сюжет», в якому героїв балад зазвичай чекає трагічна смерть [10]. Архетипна основа романтизму полягає в твердженні, що все наявне «є знаком, символом чогось іншого» [10], але при цьому кожен романтик має власну символіку, яка виявляється в ключових образах. На думку Д. Чижевського, в Шевченковій поезії закодовано набагато більше символіки, яка неромантичному читачеві не впадає в вічі» [9], тобто мова йде про *імпліцитний символ*. У цьому плані Т. Шевченко справді є міфотворцем. Інша річ, що не всі сучасні дослідники адекватно сприймають застосований Г. Грабовичем структурно-антропологічний підхід К. Леві-Строса та В. Тернера. Але саме міф є підґрунтям поезії, як і творчості взагалі. Твердження про спроби Г.Грабовича відволікти читача від національної лінії поезії Т. Шевченка [2] також недостатньо аргументовані, якщо врахувати покладений в основу досліджень міфологічного стибу принцип колективного несвідомого. До того ж, не треба забувати, що структуралізм не має єдиної для всіх методики, і тому постструктураліст Г. Грабович не переносить автоматично метод К. Леві-Строса на аналіз творчості, винаходячи синтез кількох підходів, який дозволяє подивитися на проблему під власним кутом зору. До того ж, сам Г. Грабович не ідентифікує себе з жодним із напрямків, оскільки «сувора послідовність, монолітичність інструментарію не сумісна із широкою, саме історично-культурологічною гамою порушуваних тем» [4] Тому дослідник не стверджує повну міфологічність Шевченкової поезії.

Шевченкознавчий дискурс В. Петрова

Існує ще одна філософська проблема творчості Т. Шевченка, яка хвилювала науковців Київського університету – це так звана криза мистецтва, про яку натякається в есе В. Петрова «Естетична доктрина Шевченка: До поставлення проблеми» (уперше опубліковане в мюнхенському часописі «Арка» № 3 – 4 за 1948). Так, на думку вченого, народники з їхньою культурною позицією стосовно Т.Шевченка «зневажали естетичні цінності» [6], натомість антинародники (неокласики) були естетамі. Відповідно виникла проблема філософського осмислення естетичної доктрини «аморфного» Кобзаря, який писав у позалітературному, «неправильному» ключі, тобто з

самого початку зігнував літературну доктрину [6]. М. Зеров сподівався, що нове покоління вчених доведе естетичну приналежність Т. Шевченка до високої культури.

Тут можна згадати однойменну публічну лекцію 1917 р. М. Бердяєва, в якій вчений стверджував, що кризи мистецтва виникали під час переходу від однієї епохи до іншої, і позначалися прагненням синтезу [1]. Наголошуючи на несвідомому чиннику, М. Бердяєв наводить приклад картин М. Чурльоніса (або Чурляніса), стверджуючи, що митець прагнув синтезувати живопис з музикою, і цікавий своїми пошуками, проте живопис цього художника «не адекватний його видінням, він є недосконалим перекладом їх на чужу мову. Він барвисто неспроможний, живописно недостатньо обдарований та історію живопису не збагачує новими формами» [1]. Це нагадує структуралістське та постструктуралістське вчення про відкриту структуру; у цьому розумінні М. Чурльоніс та Т. Шевченко – інтуїтивні творці відкритої структури та цікаві саме своїм прагненням відтворити ідеал, а не кінцевим результатом. Ці естетичні ознаки навели В. Петрова до думки про сюрреалізм Т. Шевченка (хоча ніде прямо вчений не називає поета представником цього напрямку): несвідома (або й свідомі) дисгармонія, деформація, алогічність, увага до інтуїтивності помітні у вірші «Чого мені тяжко, чого мені нудно...» (1844), де образ «неукритого серця», якого автор закликає «закрити очі» точно не реалістичний, але й не романтичний. В. Петров порівнює цей образ із картинами С. Далі, М. Ернста та ін. – де органи існують окремо, як самостійні персонажі [6]. Як і названі митці, Т. Шевченко вирвався за межі власної «естетики», тобто досяг відповідності форми та змісту. До речі, ця проблема хвилювала письменників перехідної доби – Срібного віку. Цікаво, що проблему неможливості подолання скutih норм власної естетичної доктрини змалювала в мало талановитих, але теоретично цікавих поезіях сучасниця О. Блока Лариса Рейснер, уже своєю творчістю продемонструвавши філософські прагнення митця знайти відповідність між формою та змістом. Цю проблему висвітлював Д. Чижевський, наголошуючи на сугестивній ролі літератури, і взагалі, на думку Г. Грабовича, розмежування форми та змісту – це радше філософська, ніж літературознавча, проблема, яка зацікавила польських вчених (наприклад, Р. Інґардена) [3]. Але чомусь дослідник не вказує, що названа проблема завдяки цікавила філософів починаючи з античності (Аристотель), а особливого розвитку набула в період Нового Часу (достатньо згадати Лессінґа).

Аналізуючи Шевченкову поему «Сон» (1844), В. Петров стверджує, що автор створив філософсько-містичну форму істин, неприйнятних для світу: «Те, чого світ не бачить, чого він не знає, – неприйомне світові – ствержене як змінена, інша дійсність, як дійсність деформована, як сон, як те, що відкривається уві сні й через сон» [6], тобто *видіння*. Розвиваючи тему сну Д. Чижевський, робить цікавий висновок про екзистенційність Шевченкової поезії: поет протиставляє «сон» «смерті» [9], а таке розуміння не фольклорне (в усній народній творчості сон і смерть – рідні брати) й навряд чи романтичне.

На відміну від Д. Чижевського, В. Петров робить інший дискурс, зокрема, проводить паралелі з єнськими романтиками, які не відкидали метафізики снів, проте Т. Шевченко наголошував на сні «юродивих і п'яниць» [6], тобто ірреальному, парапсихологічному. Але ця естетика не має нічого спільного з «чистим мистецтвом» або нездоровим змалюванням божевілля (ця ж деформація дійсності спостерігається в «Гайдамаках» і містерії «Великий льох» [6]). В. Петров наголошував на функціональності такого стилю, названого ним *шевченкізмом* [6]. І В. Петров, і М. Зеров розглядали питання творчої інтуїції та естетичної доктрини в Т. Шевченка, тоді як А. Лобода звернув увагу на психологічну приналежність поета до іншої культури (хоча це твердження можна спростувати), тобто наблизився до розуміння несвідомого чиннику творчості.

Якщо продовжити дискурс В. Петрова, то напрошується порівняння кордоцентризму Т. Шевченка з вченням Г. Сковороди (під впливом якого поет був ще в дитинстві). Якщо ж розглядати образотворення вірша «Чого мені тяжко, чого мені нудно...» з позиції постмодернізму, то серце виступає і як символ, і як знак (якщо не як міфологема); взагалі поезія Т. Шевченка певною мірою символічна, закодована [4]. Цікаво, що в цитованому есе, присвяченому аналізу несвідомого чиннику творчості, В. Петров указує: «Серце існує в ізолюванні відокремленості як відособлена самість» [6], тобто вживає юнганський термін Самість – один із архетипових складових особистості.

Зміна наукової парадигми на початку ХХ ст. та в 1920-х рр. позначилася також відходом від народницької сентиментальної риторики стосовно ролі особистості в історії мистецтва. В. Петров зосереджується на екзистенційних вимірах, тобто звернення до філософських аспектів, які можна використати в літературознавчих розвідках. На звернення до філософських ідей – зокрема, циклічності літератури – вплинуло ознайомлення В. Петрова в 1920-х рр. із «Занепадом Європи» О. Шпенглера, а також, імовірно, із працею вже згаданого М. Бердяєва

«Кінець Європи», що з'явилася друком раніше від шпенглерівської праці.

Висновки

Отже, різні літературознавці Київського університету в своїх шевченкознавчих дискурсах зверталися до схожих філософських проблем: відповідності форми та змісту, творчої інтуїції, вибудування власної естетичної доктрини, несвідомому чиннику творчості, синтезу мистецтв (сюрреалізм у В. Петрова), символічності природи романтизму, ідеї переходовості культурно-мистецьких процесів

Список літератури

1. Бердяев, Н. А. Кризис искусства [Текст] (Репринтное издание) / Н. А. Бердяев. – М. : СП Интерпринт, 1990. – С. 3–4, 5.
2. Братусь, І. В. Григорій Грабович – шевченкознавець / І. В. Братусь // Інститут екології та дизайну НАУ. – [Електронний ресурс]. – Електрон. дан. – Режим доступу: http://sophia.nau.edu.ua/science/visnik/visn_1/bratus.htm/, вільний. Назва з екрану. – укр.
3. Грабович, Г. До історії української літератури = парал. титул. арк. англ. мовою [Текст]. Дослідження, есеї, полеміка / Г. Грабович. – К. : Критика, 2003. – С. 412, 417, 465.
4. Дзюба, І. М. Грабович, Григорій [Текст] / І. М. Дзюба // Енциклопедія сучасної України. – С. 353–355. – [Електронний ресурс]. – Електрон. дан. – Режим доступу: <http://encyclopedia.kiev.ua/articles/files/grabovych.pdf/>, вільний. Назва з екрану. – укр.
5. Забужко, О. Шевченків міф України [Текст]. Спроба філософського аналізу / О. Забужко. – 3-є вид. – К. : Факт, 2006. – С. 97.
6. Петров, В. Естетична доктрина Шевченка [Текст]. До поставлення проблеми / В. Петров // Хроніка-2000. Україна: філософський спадок століть. – Ч. II. – Вип. 39–40. – К. : Фонд сприяння розвитку мистецтва. – С. 85–91.
7. Сергиенко, Е. Измененные состояния сознания [Текст] / Е. Сергиенко // Энциклопедия для детей. – Т. 18. – Человек. – Ч. 2. – Архитектура души. Психология личности. Мир взаимоотношений. Психотерапия / Глав. ред. В. А. Володин. – М. : Аванта+, 2002. – С. 225.
8. Сюрреалізм [Текст] // Літературознавчий словник-довідник / За ред. Р. Т. Гром'яка, Ю. І. Коваліва, В. І. Теремка. – К. : ВЦ «Академія», 2006 – С. 653 (Nota bene).
9. Чижевський, Д. І. Історія української літератури [Текст] / Д. І. Чижевський. – К. : Вид. центр «Академія», 2003. – С. 469, 474.
10. Чижевський, Д. І. Порівняльна історія слов'янських літератур [Текст]: У 2-х кн. // Д. І. Чижевський. – Пер. з німецької. – К. : Вид. центр «Академія», 2005. – С. 172, 173.

О.О. Смольницкая

ФИЛОСОФСКИЕ ПРОБЛЕМЫ ШЕВЧЕНКОЗНАНИЯ КИЕВСКОГО УНИВЕРСИТЕТА КОНЦА XIX – НАЧАЛА XX ВЕКА

В статье анализируются философские проблемы творчества Т. Шевченка, ее неосознанный фактор и эстетическая доктрина, уделено внимание проблемам поэзии как мифотворчества

O. Smolnytska

PHILOSOPHICAL PROBLEMS OF SHEVCHENKO STUDIES IN THE UNIVERSITY OF KYIV IN THE END OF THE 19TH – BEGINNING OF THE 20TH CENTURIES

In the article the philosophical problems of Taras Shevchenko works which given by literature scientists of the University of Kyiv are analyzed. The different Shevchenko studies discourses are examined, the unconsciousness artistic factor and esthetical doctrine are analyzed. The problem of poetry like mythmake is emphasized.